

Bc. Vojtěch Polášek: Jan František Novák (†1771) a jeho mešní tvorba
diplomová práce ÚHV FF UK, Praha 2015, text: 80s. + přílohy: 13s. + 30s.
(posudek vedoucího práce)

Diplomová práce Vojtěcha Poláška vznikla jako součást dlouhodobějšího tematického výzkumu v semináři hudby 17. a 18. století na ÚHV FF UK, jehož cílem je studium duchovní, primárně mešní tvorby období vrcholného baroka v českých zemích. Jedná se o téma mezinárodního významu, které však v sobě skrývá řadu úskalí, což potvrzuje i předkládaná práce. Polášek navázal na své předchozí bádání a bakalářskou práci o témže autorovi, skladateli a katedrálním kapelníkovi Janu Františku Novákovi a jeho mši ke sv. Janu Nepomuckému. Svou diplomovou práci si autor rozdělil na tři hlavní části: historickou, pramennou a analytickou. V historické části se věnoval zejména podmínkám provozování figurální hudby v katedrále sv. Víta, jako nutného předpokladu pro porozumění kontextu, v němž Novák působil a tvořil většinu svého života. V pramenné části navazuje na předchozí historický výklad, ale úhel pohledu stáčí na skladatelovu tvorbu. Třetí, analytická část, začíná výkladem problematiky kompozice koncertantní mše ve sledovaném období, po němž následují několikrát analytické sondy do vybraného materiálu. Celou práci provází množství pomocných tabulek, fotografií pramenů a spartací.

V hodnocení historické části bych vyzdvihl zejména snahu o revizi dosavadního bádání, kvalitní souhrn relevantních poznatků a obohacení výkladu o nové prameny. Matriční zápis o úmrtí hudebníka Jana Nováka z Malé Strany bude nepochybně ještě předmětem zkoumání, nabízí ale další vodítko v jinak velmi obtížném biografickém studiu. Ještě cennější je objev soupisu výplat datovaný Poláškem do druhé třetiny 18. století, doplňující jinak velmi mezerovité znalosti o hudebním provozu u sv. Víta. Ve všech oblastech výzkumu se diplomant potýkal s problémem nedochovaných či nedostupných pramenů či jejich nedostačující evidence. Nejcitelněji tato skutečnost ovlivnila zkoumání celkového rozsahu skladatelova díla. Pečlivě sestavený katalog mší bude proto vhodné v budoucnu revidovat a zpřesnit, zejména dojde-li k zpřístupnění křížovnické hudební sbírky. Avšak již v této podobě a díky odkrytí zajímavých vztahů mezi jednotlivými variantami, představuje velmi cenný příspěvek k problematice přesahující rámec obhajované práce. Specifické problémy přinášela i vlastní hudebně-analytická část, a to jak z důvodu omezených možností využití zahraniční literatury, tak i stavu poznání domácí produkce. Přestože by jistě bylo možné využít i citované zdroje ve větším rozsahu, než diplomant činí, oceňuji snahu o strukturování problémů, terminologické vymezení (Polášek mj. zavádí termín *kombinovaná mše*) a navázání na aktuální badatelské podněty (zejména Bacciagaluppi 2010). Novákovu mešní tvorbu Polášek analyzuje z několika hledisek a na několika strukturálních úrovních, od základního členění, přes charakteristiky obvyklého řešení jednotlivých částí ordinária, až po sondy do jednotlivých forem. Osobně bych uvítal hlubší ponor do vybraných částí a zejména větší odvahu v interpretaci skladatelovy hudební řeči a kvality invence, uznávám však, že se jedná o úkol pro diplomanty obvykle nejtěžší. I takto se však Poláškovu podařilo ukázat některé obvyklé skladatelovy postupy a nabídnout přesvědčivá zobecnění (kupř. ohledně používání *stile antico*).

Pokud jde o celkové kvality práce, je nutno zmínit menší stylistickou obratnost a jisté formulační nepřesnosti, jež nevymítily ani několikrát kontroly textu. Tyto nedostatky částečně souvisejí s větší náročností zpracovávaného tématu, s jistým zahlcením materiálem a s různorodostí problémů, jichž si je diplomant také často vědom a snaží se o jejich celkové

uchopení a rámování. Částečně ale souvisí i s formulačními návyky a jazykovými predilekcemi autora. Typické hromadění podstatných jmen (např. „z důvodu prohloubení analýzy kompozicemi“, s. 7), či jiné užívané postupy a obraty však znesnadňují čtení a mohou vyvolat i mylné představy o významu sdělovaného (např. „mše s proměnlivými částmi“, s. 47 ad.). Přestože autor pravidelně cituje prameny a literaturu, stále v textu zůstávají tvrzení, jež by bylo vhodné ještě doložit či lépe vysvětlit (např. „domácí kompoziční praxe přisuzovala větší význam sborovým plochám“, s. 54). Setkáme se s případy, že určité tvrzení formulované nejdříve poměrně široce až problematicky, je teprve v průběhu dalšího výkladu formulačně zpřesněno (např. o vlivu tvorby neapolské na domácí v 18. století). Závěry ohledně české mešní tvorby ve sledovaném období, stejně jako celkové hodnocení Novákova díla, je potřeba chápat jako do jisté míry provizorní, což Polášek také přiznává a opodstatněně zdůvodňuje celkovým stavem bádání. I tak by ale kupříkladu možné, více vytěžit z repertoárového kontextu svatovítské chrámové sbírky, jejíž složitou strukturu diplomant jinak pečlivě analyzuje. Poslední kritická výtka se týká formální úpravy: poznámky pod čarou působí jako nedokončená verze textu a také systém zkráceného citování literatury by si zasloužil stručné vysvětlení.

Přes uvedené námítky se domnívám, že celkový výkon je potřeba hodnotit vysoko, a to zejména s ohledem na komplexnost autorova přístupu a také na značné obtíže, jež bylo nutné soustavně překonávat. Je vhodné zdůraznit, že se jedná o první hlubší pohled na mešní produkci domácího autora doby vrcholného baroka a také první pokus o její kontextualizaci, tedy úkoly, při kterých se diplomant nemohl příliš spoléhat na starší osvědčené vzory a koncepty, ale inovativně a riskantně vstupoval do neznámého prostoru. Během své práce Polášek zákonitě odhaloval četné nové problémy či fakta, jež dráždí badatelovu pozornost a nepochybně by zasluhovaly prověření a další komentář. To však – i vzhledem k stanoveným termínům odevzdání textu – nebylo zcela v diplomantových možnostech. I tak ale bude práce nepochybně sloužit jako cenný zdroj inspirace pro další bádání – její výsledky by proto měly být vhodnou formou publikovány.

Práci doporučuji k obhajobě a vzhledem ke všem uvedeným skutečnostem navrhuji hodnocení *velmi dobře*.

V Praze 15. 6. 2015

Mgr. Marc Niubo, Ph. D.

Další náměty k diskusi:

s. 20 Z výkladu kolem výplatní listiny není jasný autorův názor na užívání violoncella na svatovítském kůru – objevuje se skutečně až někdy kolem poloviny století, jak by snad naznačovaly party a citovaný pramen?

s. 22 Tabulka s přehledem výdajů na hráče neeviduje vše, nezasloužila by přesnější označení či komentář?

s. 37 Citace z Dlabacze o dílech F. Nováka: informace o kontrapunktu se vztahují k celé tvorbě, o citovaném requiem Dlabacz píše, že jej v roce 1810 viděl, ale nikoliv, že jej slyšel, což by bylo jistě pozoruhodné. Má k tomu diplomant nějaké další poznatky?

s. 59 Jak přesně vypadají úseky označované za *quasi-arie*?